

gazdagodott, egyre gazdagodott az Északi-tengerből nyert olajból.

Elias Rykla igazi Rellingként éli meg és kommentálja a múltbéli eseményeket. Visszaemlékezésében érződik ugyan némi nosztalgia, de a pontosabb elemzés során rá kell döbbsennie, hogy passzív szemlélője volt életének. Mások irányították, döntöttek sorsáról, még feleségét, Évát sem ő választotta. Az asszony ráhagyományozódott, amikor barátja, Éva férje kivándorolt New Yorkba, s az elemi ösztönt, a szexualitást is csak az asszony ritka kegyeként tudta megélni, cserébe a biztonságért, amit nyújtott neki.

Elias, mire leér a belvárosba, számos frusztrációját tudatosítva magában felismeri az élet abszurditását, és pontosan tudja, hogy többé nem térhet vissza.

SZÖLLŐSI ADRIENNE

(Fordította Kertész Judit, Polár Kiadó, Budapest, 2004, 157 oldal, 1800 Ft)

Van, akit sólyom karmol meg

Modern török elbeszélések

Ritka az olyan novelláskötet, amelyben mindegyik írás jó. Az ember, ha történetesen ilyesmivel találkozik, egy idő után már türelmetlenül vár-

ja, hogy legyen köztük legalább egy gyengébb darab. A *Van, akit sólyom karmol meg* esetében azonban, úgy látszik, csalódnia kell. Persze némi talán erőtlenebbnek tűnhet föl, mert az épp előtte olvasható olyan magas szintet ütött meg. Így mégiscsak ingadozó a színvonal: jó és nagyon jó novellák váltogatják egymást.

A nagyközönség számára alighanem teljesen ismeretlen török elbeszélőirodalom legjava kap hangot ebben a szép kiállítású kötetben. A török irodalomban, sajátos, iszlám hatás alatt végbement fejlődése miatt, csak az 1860-as évektől jelenik meg a próza mint olyan. Emiatt az első novellák erőteljesen nyugati romantikus vagy realista beütést mutatnak. És éppen ettől olyan érdekes a török novellairodalom. Egy nagyon régi és kifinomult kultúra viszonylagosan új kifejeződése ez. Emiatt nagyon könnyen közel hozhat hozzánk egyébként távolinak tetsző dolgokat.

A kötet ugyan nincsen részekre osztva, ám nekem mégis úgy tetszett, van valamiféle rendezőelv abban, ahogy a különféle témájú novellák követik egymást. A különböző szerzőktől származó, különböző évtizedekben keletkezett novellák nem ütnek el nagyon élesen egymástól. Az elején például sok a hajós történet, vagy legalábbis az olyan, amelyben központi szerep jut a tengernek, a víznek. Hali-

karnas Balıkcısı *A manöverben* egy viharba került halászcsoport tragédiáját meséli el, megrendítő realizmussal. Sait Faik Abasiyanik írásában viszont (*A „Szteljanosz Hrisztopulosz” hajó*) a tenger csak eszköz, hogy bepillantást nyerhesünk a társadalomtól furcsán izolált görög kisfiú és nagyapja érzékeny kapcsolatába, és pár oldalba sűrítve kaphassuk meg a katarzist, amit a fiú felnőtté válásának nem mindennapi ábrázolása okozhat. Aztán jönnek a városi novellák, melyek jórészt nem is Törökországban játszódnak; a szereplők csak gondolataikban vannak otthon, ám közös bennük, hogy nem képesek elhagyni hazájukat soha. Legyen szó lecsúszott értelmiségiről (Remzi Inanç: *Zihni nyakkendőtüje*) vagy feleségére féltékenykedő matróról (Leyla Erbil: *A fiók*), egyként menekülnek, próbálnak elszakadni, és mégsem tudnak.

A kötet végén a török szárazföld belseje felé kanyarodunk. Ferit Edgü írása, az *Ibramfia Ibram* például vérbosszúval súlyosbított falusi vadásztörténet, amelyből egyszerre sejlik föl, milyen is lehet a szokások hatalma által igazgatott török falusi élet, és megtudhatjuk, hogyan alkot egy író. Az alkotás folyamata a gondolati megformálásnál kezdődik. Ebben a novellában az írói én egyes szám első személyben közvetít gondolatai hánykódásáról, Joyce

után szabadon. *A Fehér ökör* (Osman Şahin novellája) félfeudális viszonyok között játszódó szerelmi háromszög. A földesúr fia megpróbálja elcsábítani a napszámos csinos feleségét. Ám ez a látszólag elcsépelet történet valójában súlyos lélektani dráma, melyben minden résztvevő traumákat él át. Osman remekül ért a feszültség fokozásához, érthetővé teszi, milyen lelkiállapot kell egy gyilkosság elkövetéséhez. Talán még ennél is érdekesebb az asszony alakja, lelki deformálódásának precíz bemutatása. A másik falusi környezetben játszódó novella, Bekir Yıldız műve (*Şaban, a csempész*) szinte már szociológiai tanulmány, a falusi nyomor koreográfiája, sokkolóan brutális.

Tulajdonképpen úgy is lehet olvasni a kötetet, mint egy összefüggő könyvet, amelyben nem feltétlenül kell tartanunk magunkat a szokásos lineáris olvasáshoz. Mindez Tasnádi Edit válogató munkáját dicséri; neki köszönhetjük a remek fordításokat, a precíz életrajzi jegyzeteket, valamint az utószót is. És egyáltalán azt, hogy ráirányítja figyelmünket a török irodalomra. Ezentúl érdemes lesz talán jobban is odafigyelni rá.

CSALA BERTALAN

(Szerkesztette és fordította Tasnádi Edit,
Nagyvilág Könyvek, Budapest, 2004,
246 oldal, 1800 Ft)